

प्री-बोर्ड परीक्षा 2021-22

कक्षा-12 वी

विषय-संस्कृत

समय: 3 घण्टे

पूर्णांकाः 80

निर्देशः (1) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति ।
(2) प्रश्नानां सम्मुखे अंकाः प्रदत्ताः ।

प्रश्नाः 1 उचितं विकल्पं चित्वा लिखत-

1x6=6

क 'पठित्वा' इत्यस्मिन् पदे प्रत्ययः अस्ति-

अ) मतुप् ब) क्त्वा स) ल्यप् द) इन्

ख 'ल्यप्' इति प्रत्ययस्य उदाहरणम् अस्ति-

अ) संमतः ब) त्याज्यः स) आगत्य द) पठन्

ग. 'चक्षुसि भास्करे ततो' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेषणपदम् अस्ति-

अ) चक्षुसि ब) भास्करे स) ततो द) सर्वाः

घ. 'सपिता पितरस्तासाम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेषणपदम् अस्ति-

अ) स ब) पिता स) ततो द) तासाम्

ङ. 'यत्नः सुमहान् खलानाम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेष्यपदम् अस्ति-

अ) यत्नः ब) समुहान् स) खलानाम् द) कोऽपि न

च. 'सर्वस्य लोचनंशास्त्रम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेष्यपदम् अस्ति-

अ) नम् ब) सर्वस्य स) लोचनं द) शास्त्रम्

2. संकेतानुसारं रिक्तस्थानानि पूर्यत-

1x7=7

i. 'मनुष्याणाम्' इत्यस्य पर्याय पदं..... अस्ति । (नृणाम्/जगतः)

ii. 'नत्वा' इति पदस्य पर्याय पदं..... अस्ति । (प्रणम्य/ बहुशः)

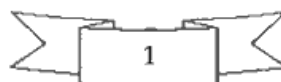
iii. 'बहुन्नः' इति पदस्य विलोम पदं.....अस्ति । (भवति/ अल्पन्नः)

iv. 'परतन्त्रा' इत्यस्य विलोम पदं.....अस्ति । (स्वतन्त्रा/ततः)

v. स्वजनः कुत्र प्रहरति..... । (हृदये/अरिः)

vi. प्रतिमानाटकस्य रचयिता.....अस्ति । (कालिदासः/भासः)

vii. कः प्रियः अपि त्याज्यः..... । (सज्जनः/दुष्टः)

3. युग्ममेलनं कुरुत-

1x6=6

(आ)

- i. आदित्येन सह
- ii. स्वर्गाय तर्षः
- iii. न कालः
- iv. महान्तौ बाहू यस्य सः
- v. शनैः
- vi. अव्ययम् अस्ति

(ब)

- (क) तत्र
- (ख) अव्ययम्
- (ग) महाबाहुः
- (घ) अकालः
- (ङ) स्वर्गतर्षः
- (च) सादित्यः

4. एकवाक्येन उत्तरत-

1x7=7

- i. भू धातोः लङ्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य एकवचनस्य रूपम् लिखत ?
- ii. गम् धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य द्विवचनस्य रूपम् लिखत ?
- iii. हस् धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य एकवचनस्य रूपम् लिखत ?
- iv. 'स्वागतम्' इतिपदस्य सन्धिविच्छेदं कृत्वा लिखत ?
- v. योगेन+अन्ते इत्यस्य पूर्ण पदं लिखत ?
- vi. वृद्धिःसन्धेः उदाहरणद्वयं लिखत ?
- vii. व्य'~जनसन्धेः उदाहरणद्वयं लिखत ?

5. शुद्धवाक्यानां समक्षे 'आम्' अशुद्धवाक्यानां समक्षे 'न' इति लिखत-

1x6=6

- i. 'सः' इति रूपं प्रथमा विभक्त्याम् अस्ति।
- ii. 'रामेण' इति रूपं चतुर्थी विभक्त्याम् अस्ति।
- iii. 'वयम्' इति रूपं द्वितीया विभक्त्याम् अस्ति।
- iv. 'उपासना' इत्यस्मिन् पदे 'उप' उपसर्गः अस्ति।
- v. 'वियोगः' इत्यस्मिन् पदे 'योगः' उपसर्गः अस्ति।
- vi. 'अनुगमनम्' इत्यस्मिन् पदे 'अनु' उपसर्गः अस्ति।

अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत-

6. काभ्यां न प्रमदितव्यम् ?

2

अथवा

बुद्धः किमर्थं तपोवनं प्रविष्टः ?

7. रामस्य अभिषेकः कथं निवृत्तः ?

2

अथवा

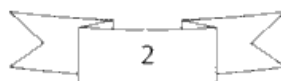
के तं (रघुवंश) श्रोतुमर्हन्ति ?

8. रविः रसं किमर्थम् आदत्ते ?

2

अथवा

रात्रौ के के प्रविशन्ति ?

9. कःकम् कठोरभाषणैः तिरस्करोति ? 2
अथवा
भोजनान्ते किं विषम् ?
10. सिंहः केन विभाति ? 2
अथवा
केन कुलं विभाति ?
11. कदा हल्दीघाटी मतिमाननीयां शोभां दधाति ? 2
अथवा
आचार्यस्य कीदुशानि कर्माणि सेवितव्यानि ?
12. रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - कोऽपि द्व 2
- i. मया एकाकिना गन्तव्यम् ।
ii. राज्ञा हस्तेन एव विसर्जितः ।
iii. पितरः जन्महेतवः आसन् ।
iv. मातुः पञ्चोपचारं पूजनं करोति ।
13. अधोलिखितेषु संवादिषु कः-कं प्रति कथयति इति लिखत कोऽपि द्वे- 2
कः कथयति कं प्रति
- i. एक शरीर संक्षिप्ता पृथिवी रक्षितव्या ।
ii. नवनृपति विमर्शे नास्ति शंकाः प्रजानाम् ।
iii. न शक्नोमि रोषं धारयितुम् ।
iv. एनामुद्दिश्य देवतानां प्रणामः कियते ।
14. वेदांगानि कति सन्ति! तेषां नामानि लिखत ? 2
अथवा
पंचतन्त्रे कति तंत्राणि सन्ति! तेषां नामानि लिखत ?
15. महाकविभासस्य नाटकानां नामानि लिखत ? 2
अथवा
हितोपदेशः कस्य कवेः रचना अस्ति ?
16. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृते लिखत- 3
संवृते किंचदन्धकारे भुशुण्डी स्कन्धे निधाय निपुणं निरीक्षमाणः आगत-प्रत्यागत च विदधानः प्रताप दुर्गदौवारिकः कस्यापि पादक्षेप ध्वनिमिवाश्रौषीत। ततः स्थिरीयभूय पुरतः पश्यन् सत्यापि दीपप्रकाशे कमप्यनवलोकयन् गम्भीरस्वरेणैवम् अवादीत्-अथ क्षणानन्तरं पुनः स एव पादध्वनिरश्रावीति भूयः साक्षेपमवोचत क एष मामनुतरयन् मुमूर्षुः समायाति बधिरः।

प्रश्नाः-

- i. कः कस्यापि पादक्षेपध्वनिम् अश्रौषीत ?
- ii. कीदृशी स्वरेण अवादीत् ?
- iii. संवृतेअन्धकारे अत्र क्रियापदं किम् अस्ति ?

अथवा

वेदमनूच्याचार्योऽन्तेवासिनमनुशास्ति। सत्यं वद। धर्मचर। स्वाध्यायात्मा प्रमदः। आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजान्तुं माव्यच्छेत्सीः सत्यान्न प्रमदितव्यम्। धर्मान्न प्रमदितव्यम्। कुशलान्न प्रमदितव्यम्। भूत्यै न प्रमदितव्यम्। स्वाध्याय-प्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम्। देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम्। मातृदेवोभव। पितृदेवोभव। आचार्य देवोभव। अतिथिदेवोभव। यान्यनवद्यानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि नो इतराणि यान्यस्माकं सुचरितानि तानि त्वयोपस्थानि इतराणि।

प्रश्नाः-

- i. कस्मै न प्रमदितव्यम् ?
- ii. ब्रह्मणाः कीदृशाः स्युः ?
- iii. 'कुचरितानि' इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?

17. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत-

3

ऐकनापि सुपुत्रेण विद्यायुक्तेन साधुना।

आह्लादितं कुलं सर्वं यथा चन्द्रेण शर्वरी॥

प्रश्नाः-

- i. केन कुलम् आह्लादितं भवति ?
- ii. शर्वरी केन विभाति ?
- iii. 'साधुना' इत्यस्मिन् पदे कः विभक्ति अस्ति ?

अथवा

अजीर्णे भेषजं वारि जीर्णे वारि बलप्रदम्।

भाजने चामृतं वारि भोजनान्ते विषापहम्॥

प्रश्नाः-

- i. कदा वारि भेषजं भवति ?
- ii. जीर्णे वारि कीदृशं भवति ?
- iii. वारि भोजनान्ते कीदृशं भवति ?

18. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत-

3

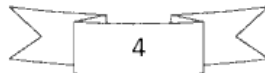
का'चुकीयः-परित्रायतां परित्रयतां कुमारः।

रामः - आर्य! कः परित्रातव्यः।

का'चुकीयः- महाराज!

रामः महाराजः इति। आर्य ननु वक्तव्यम्। एक शरीर संक्षिप्ता पृथिवी रक्षितव्येति। अथ कुत उत्पन्नोऽयं

दोषः

काँचुकीयः- स्वजनात्

रामः स्वजनादित!हन्त!नास्ति प्रतीकारः।

शरीरेऽपिः प्रहरति हृदये स्वजनस्तथा।

कस्य स्वजनशब्दो मेलज्जामुत्पादयति ?

प्रश्नाः-

- i. स्वजनशब्दः मे काम् उत्पादयिष्यति ?
- ii. एकशरीर-संक्षिप्ता का रक्षितव्या ?
- iii. शरीरे कः प्रहरति ?

अथवा

संन्यासी - कथमस्मान् संन्यासिनोऽपि कठोरभाषणैस्तिरस्करोषि

दौवारिकः- भगवन्! संन्यासी तुरीयाश्रमसेवीति प्रणम्यते,परन्तु प्रभूणामाज्ञामुल्लङ्घयति
परिचयमददेवाऽऽयातीत्याकुश्यते।

संन्यासी- सत्यं क्षान्तोऽयमपराधः परं संन्यासिनो ब्रह्मचारिणः पण्डिताः स्त्रियो बालाश्च न किमपि प्रष्टव्याः।

आत्मानम् अपरिचाययन्तोऽपि प्रवेष्टव्याः।। <https://www.mpboardonline.com>

दौवारिकः- संन्यासिन्!संन्यासिन्!बहुक्तम्,विरम न वयं दौवारिका ब्रह्मणोऽप्याज्ञां प्रतीक्षामहे,केवलं महाराजशिव
वीरस्याज्ञां वयं शिरसा वहाम। प्राहणे महाराजस्य सन्ध्योपासन समये भवादृशनां प्रवेश समयो
भवति।

प्रश्नाः-

- 1) किं कथयता दौवारिकेण आकुश्यते ?
- 2) के किमपि न प्रष्टव्याः ?
- 3) मूर्खाः इति पदस्य विलोम पदं किं प्रयुक्तम् ?

19. संकेताधारितं रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत- कोऽपि त्रयः

3

(शोचितुम्, वेदोपनिषद, प्रमदः, भव, कर्माणि)

- 1) यान्यनवद्यानि.....तानि सेवितव्यानि।
- 2) न त्वं.....अर्हसि।
- 3) मृतदेवो.....।
- 4) स्वाध्यायान्मा.....।
- 5) एषा.....।

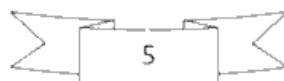
20. प्रश्नपत्रे समागतान् श्लोकान् विहाय स्वपाठ्य पुस्तकात् सुभाषितश्लोकद्वयं लिखत।

4

21. अधोलिखितं अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत-

1x4=4

महाभारते व्यासः धर्मं शाश्वतम् अकथयत्-अतः जनैः लोभेन भयेन। वा धर्मः न परित्याज्यः महाभारतं वस्तुतः
कौरवपाण्डवयोः युद्धस्य वर्णनमेव चित्रयति। प्रत्येकं वीरस्य वीरगाथा अत्र कथा रूपेण वर्णिता। भगवतः श्रीकृष्णस्य
सारथित्वे अर्जुनः एकाकी एव अनेकान् जयति। युद्धे पात्रयोः संवादः यदा-कदा एकम् उपाख्यानं भवति। अस्य
अंशः गीतानाम्ना अस्मिन् विश्वे प्रतिष्ठितः। दैव्यः आसूर्यः सम्पदः अपि सम्यक् कथिताः अत्र महाभारतस्य
सर्वाधिक प्रमुखं भीष्मः अपि वर्तते।

प्रश्नाः-

- 1) महाभारते कस्य वीरगाथा वर्णिता ?
- 2) महाभारतं किं चित्रयति ?
- 3) अर्जुनः अनेकान् कथं जयति ?
- 4) 'अनेकम्' इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?

अथवा

सूर्यः प्रातः काले पूर्वस्यां दिशयाम् उदेति। प्रातः काले सूर्यस्य प्रकाशः अंधकारम् अपनयति। तदा प्रकृतेः शोभा अतीव रमणीया भवति। शीतलः मन्दः सुगन्धः च समीरः चलति। अगाः वृक्षेषु मधुरं कूजन्ति। उपवनेषु पुष्पाणि सरोवरेषु च कमलानि विकसन्ति विकसितानां पुष्पाणामुपरि स्थित्वा भ्रमराः मधुरं गुञ्जन्ति। आश्रमेषु मनुजः स्नानं कृत्वा सूर्यं नमन्ति ईश्वरं च भजन्ति। ग्रामेषु कृषकाः प्रातराशं कृत्वा हल सहितान् बलीवस्दानं नीत्वा क्षेत्राणि प्रति गच्छन्ति जनाः उपवनेषु भ्रमणं कुर्वन्ति। छात्राः विद्यालयं गच्छन्ति। ते तत्र पाठान् पठन्ति लेखान् च लिखन्ति।

प्रश्नाः-

- 1) सूर्यः कस्यां दिशयाम् उदेति ?
- 2) कस्य प्रकाशः किम् अपनयति ?
- 3) सूर्यस्य कानि अभिधानानि सन्ति ?
- 4) सूर्यस्य इति पदे कः विभक्ति अस्ति ?

22. संकेताधारिताः अनुच्छेदलेखनं कुरुत-

4

(भवन्ति, मया, गौरसिंहः, हस्त, पुनर्निपुणं, दौवारिक, अकथयत्, एतस्य)

बहुधा.....दौवारिकस्तु तमाकृष्य नयन्नमेव प्रचलितः। अथ दीपस्य समीपगत्य संन्यासिनोक्तम्
.....। न मां प्रत्यभिजानासि ततः.....नीराक्षमाणौ दौवारिकस्तं पर्याचिनोत्-आः। कथं श्रीमान् गौर
सिंहः? आर्य। क्षम्यतामनु चितव्यवहार.....ग्राम्यवराकस्य तदवधार्य तस्य पृष्ठे.....विन्यस्यन् संन्यासि
रूपो.....समवोचत। दौवारिक.....दृढं परीक्षितोऽसि यथा योग्य एव पदे नियुक्तोऽसि त्वादृक्षा एव वस्तुतः
पुरस्कार-भाजनानि.....लोकद्वयं च विजयन्ते।

अथवा

(समाचारं, गुरुभ्यः, हस्ते, आत्मानं, त्वदधीनं, भविष्यति, कथं, प्रिये)

स्वाभिमानिनि.....। समक्षं ते.....कापि सपत्नी स्थातुं शक्नोति? लक्ष्मीस्तु तव दासी.....नैव
सपत्नी। मद्गार्हस्थ्यं तु.....भविष्यति.....भाविसन्ततिं च ज्ञान विज्ञानानुसंधान्या.....
समर्पयितुमीहे। आगम्यताम्.....पितृभ्यां च.....श्रावयावः।

23. अधोलिखितं एकं विषयं चित्वा कवि परिचयं लिखत-

- 1) महाकवि कालिदासः
- 2) महाकवि भासः
- 3) श्रीहर्षः
- 4) भवभूतिः

-----XXXXXX-----

<https://www.mpboardonline.com>

Whatsapp @ 9300930012

Send your old paper & get 10/-

अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,

Paytm or Google Pay से

